

Щербакова Н. В.

канд. юрид. наук, доцент кафедри цивільного права і процесу Донецького національного університету імені Василя Стуса, доцент

СИСТЕМА КОРПОРАТИВНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

У сучасних умовах реформування економіки, виробничих відносин, форм власності ще діє поняття «галузеве управління» як наслідок минулих форм централізованого управління народним господарством. Раніше розвиток галузей відбувався здебільшого за рахунок бюджетних коштів і ресурсів. Нині, в умовах децентралізації управління власністю, акціонування капіталу, у зв'язку з розширенням підприємництва все більше набуває поширення корпоративне управління, яке базується на принципі партнерства – взаємодія корпорації, уряду та суспільства.

Розвиток в напрямку стабільності вимагає від бізнес-структур пошуку нових підходів отримання прибутку і, в той же час, розширення традиційних меж діяльності, які повинні включати, перш за все, екологічні та соціальні аспекти. Роль держави в цьому процесі полягає в створенні максимально сприятливих умов для розвитку екологічно орієнтованого бізнесу [1, с. 5, 7]. Тільки за такого підходу сумісного партнерства можна говорити про раціональне природокористування й охорону навколишнього природного середовища. Для здійснення вказаного підходу кожна корпорація повинна мати свою корпоративну екологічну політику і реалізовувати її в контексті глобальної, європейської та національної екологічної політики і міжнародних екологічних зобов'язань держави. Це потребує створення й забезпечення ефективного функціонування системи корпоративного екологічного управління як складової загальної системи корпоративного управління.

Дослідженням питань запровадження системи корпоративного екологічного управління на підприємствах займалось чимало вчених, зокрема

М. Баладжи, І. Солошич, В. Шевчук, В. Шмандій та інші [2, 3]. Втім і досі це питання залишається актуальним і потребує подальшого доопрацювання.

Система корпоративного екологічного управління може створюватися на базі існуючих служб екологічної безпеки чи управлінь ресурсовикористанням у корпорації як складова частина загальної системи корпоративного управління відповідно до основних передумов, що визначені міжнародним стандартом ISO 14001 (ДСТУ ISO 14001:2015) [4]:

- визначення управління якістю навколишнього середовища як вищого пріоритету корпорації;

- встановлення і підтримка зв'язків із внутрішніми й зовнішніми зацікавленими сторонами;

- ідентифікація вимог із боку чинної нормативно-правової бази до екологічних аспектів діяльності корпорації;

- реалізація згоди між управлінським персоналом (правлінням/дирекцією) і працівниками корпорації, її підприємств щодо екологічних проблем із розумінням екологічної та іншої відповідальності;

- включення процедур планування та обліку екологічних аспектів у весь життєвий цикл продукції чи послуг;

- оцінка параметрів виробничих процесів, необхідних для досягнення вимог рівня характеристик екологічності;

- виділення відповідних і достатніх ресурсів (матеріальних, фінансових, людських) для створення системи екологічного управління;

- оцінка характеристик екологічності, їхньої відповідності екологічній політиці корпорації, її цілям і завданням;

- оцінка процесів корпоративного управління для ідентифікації можливостей посилення його екологічних аспектів та екологізації функцій загального корпоративного управління;

- підтримка діяльності субпідрядників щодо створення й розвитку їхніх власних систем екологічного управління.

Система корпоративного екологічного управління повинна мати свою організаційну структуру, призначену для реалізації корпоративної екологічної політики із застосуванням методології системного підходу відповідно до міжнародних, європейських та державних стандартів серії ISO 14000 (ДСТУ ISO 14000). Дотримання цих стандартів дає можливість створення ефективної й ідентифікованої системи екологічного управління.

Створення системи корпоративного екологічного управління має ґрунтуватися на таких основних принципах:

- прийняття корпоративної екологічної політики на підставі попереднього аналізу поточного стану діяльності стосовно охорони навколишнього середовища, використання ресурсів і екологічної безпеки, необхідності безумовного виконання природоохоронних законодавчих і нормативних вимог, вимог державної екологічної політики, політики збалансованого розвитку, міжнародних екологічних зобов'язань, а також прийняття заходів щодо запобігання аваріям і катастрофам;

- планування заходів і діяльності, у тому числі чітке визначення першочергових і довгострокових цілей та завдань, щодо екологічного оздоровлення або екологічної модернізації виробництва, формування екологічних програм і планів дій із визначенням конкретного змісту робіт, відповідальних виконавців, термінів, ресурсів, зокрема в аварійних ситуаціях;

- розробка і створення організаційної структури системи корпоративного екологічного управління з наданням необхідних для цього ресурсів, підготовка і прийняття Корпоративного керівництва з екологічного управління як внутрішнього регламентуючого документа, створення системи безперервної екологічної підготовки й навчання персоналу, забезпечення комунікацій та ін.;

- створення корпоративної програми екологічного аудиту як системоутворювальної складової корпоративного екологічного контролю, вимірів та оцінок, включаючи моніторинг виробничих процесів, навколишнього

середовища, системи екологічного управління підприємств, визначення екологічних характеристик і проведення коригувальних дій;

– періодичний аналіз стану ефективності системи корпоративного екологічного управління правлінням/дирекцією і реалізація заходів щодо вдосконалення цієї системи.

Корпорація, система управління якої містить підсистему корпоративного екологічного управління, має можливості впроваджувати принципи збалансованого розвитку, тобто збалансованості економічних, екологічних і соціальних інтересів. Вона також може досягти значних переваг у конкурентній боротьбі й одержати економічні вигоди. Ці вигоди мають бути ідентифіковані для наочного показу зацікавленим сторонам, особливо акціонерам, важливості впровадження ефективної системи екологічного управління.

Впровадження такої системи корпоративного екологічного управління дозволить отримати наступні потенційні вигоди:

- підтримка довірчих відносин із населенням, громадськістю;
- відповідність критеріям інвесторів і страхувальників (інвестиційна привабливість);
- підтримка позитивного іміджу і високої ринкової вартості акцій;
- відповідність нормативним вимогам з боку замовника;
- поліпшення контролю витрат;
- зниження рівня аварійності, що спричинює екологічну шкоду;
- підвищення рівня екологічної та техногенної безпеки;
- економія витрат матеріалів, енергії;
- спрощення процесу одержання різного роду ліцензій і повноважень;
- поліпшення відносин із контрольними органами виконавчої влади [3, с. 245].

На підставі викладеного можна зазначити наступне. Система корпоративного екологічного управління в діяльності кожної корпорації є

невід’ємною складовою ефективного корпоративного управління кожної корпорації. Впровадження такої системи передбачає здійснення корпорацією стандартних системних положень, таких як: попередній комплексний аналіз екологічних аспектів діяльності корпорації; екологічна політика корпорації; планування екологічної діяльності; організаційне забезпечення; системні вимоги до управлінського персоналу і підготовки кадрів; документація системи корпоративного екологічного управління; засоби зв’язку і передавання даних; функціональний контроль; моніторинг і оцінка характеристик екологічності; ведення протоколів; управління екологічними ризиками.

Література:

1. Берзіна С. В. Системи екологічного управління. Довідниковий посібник з впровадження міжнародних стандартів серії ISO 14000. – К.: Aiva Plus Ltd, 2009. – 62 с.
2. Шевчук В. Я. Екологічне управління: підруч./В. Я. Шевчук, Ю. М. Саталкін, Г. О. Білявський та ін. – К.: Либідь, 2004. – 432 с.
3. Шмандій В. М. Управління природоохоронною діяльністю: навч. посіб. / В. М. Шмандій, І. О. Солошин. – К.: Центр навч. літ., 2004. – 296 с.
4. Національний стандарт України ДСТУ ISO 14001:2015(ISO 14001:2015, IDT) Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосування. Видання офіційне. – К.: ДП«УкрНДНЦ», 2016 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=64015.